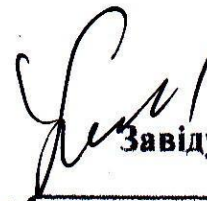

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇН
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра терапії, фармакології, клінічної діагностики та хімії

«Затверджую»
Завідувач кафедри
(Л.Г. Улько)
«02» 05 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)**

ПП 1.3 КЛІНІЧНА ДІАГНОСТИКА ХВОРОБ ТВАРИН

Спеціальність: 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

Освітня програма: Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

Факультет: Ветеринарна медицина

Суми 2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» для студентів другого магістерського рівня ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальностей 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

Розробники:

Скляр О.І. професор кафедри терапії, фармакології, клінічної діагностики та хімії, доктор ветеринарних наук,
Шкромада О.І. професор кафедри терапії, фармакології, клінічної діагностики та хімії, доктор ветеринарних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри терапії, фармакології, клінічної діагностики та хімії.

Протокол від "3" травня 2020 року № 14

Завідувач кафедри

 Л.Г. Улько

Погоджено:

Гарант освітньої програми

 Фотіна Т.І.

Декан факультету

 О.Л. Нечипоренко

Методист відділу якості освіти,
Ліцензування та акредитації

Зареєстровано в електронній базі: дата: 06.07. 2020 р.

СНАУ, 2020 рік

О.І.Скляр, О.І. Шкромада, 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 21 Ветеринарна медицина	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2020-2021-й	
		Курс 3	
		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		5	
		Лекції	
		__14__ год.	__ год.
		Практичні, семінарські	
		__ год.	__ год.
		Лабораторні	
		__30__ год.	-
		Самостійна робота	
		__46__ год.	__ год.
		Вид контролю:	
		Екзамен	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній ступінь Магістр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить -48,8 /51,1%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Навчальної дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» оволодіння студентами теоретичними знаннями у сфері ветеринарної гігієни та санітарії на всіх етапах виробництва. Здобути практичні навички клінічного, лабораторного та інструментального методу дослідження тварин. Навчилися аналізувати виявлені симптоми та ознаки, що є основними шляхами розпізнавання хвороби. Також здійснювати державний ветеринарно-санітарний контроль на виробництві.

Завдання: навчитися використовувати загальні клінічні та спеціальні методи дослідження тварин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» студент повинен:

знати: мету та завдання клінічної діагностики; загальні та спеціальні методи дослідження сільськогосподарських тварин; схему клінічного дослідження тварин; схему і методи дослідження серцево-судинної системи, системи дихання. Визначення поведінки, конституції, будови тіла; мати теоретичні знання для дослідження: органів нервової системи (черепа та хребта, ліквору), органів сечової системи (нирок, сечового міхура, сечоводів, уретри), системи травлення, системи крові та обміну речовин; мати теоретичні знання і методики для її дослідження.

вміти: визначати симптоми, синдроми захворювання тварин, прогноз і діагноз; застосування спеціальні та загальні методи клінічного дослідження при обстеженні тварин згідно схеми клінічного дослідження; визначати серцевий поштовх, пульс, артеріальний і венозний тиск, пороки серця, аритмії, серцеві і поза серцеві шуми, пункти найкращої чутливості клапанів серця, визначати у хворої тварини комплекс симптомів при серцево-судинній недостатності (ціаноз слизових оболонок і шкіри, задишка, набряки); вміти визначати ознаки міокардиту, перикардиту, ендокардиту, міокардіофіброзу, міокардіосклерозу, користування електрокардіографом і розшифровувати отриману електрокардіограму. Визначати межі і місце розташування органів шлунково-кишкового тракту (шлунку, рубця, сітки, книжки і сичуга жуйних, кишечника, печінки, досліджувати функціональні можливості органів, підрахувувати кількість скорочення рубця, дослідження вмісту рубця і сичуга жуйних, дослідити акт дефекації, ректальне дослідження, зовнішню пальпацію кишечника; при дослідженні нервової системи використовувати огляд, пальпацію черепа та хребта, дослідження вісцеро-сенсорного рефлексу, визначати роботу вегетативної нервової системи, болі і місце їх походження, розлади в поведінці тварин; при дослідженні сечової системи застосовувати огляд, пальпацію, катетеризацію, проводити лабораторні дослідження сечі фізичні і біохімічні; вміти користуватися обладнанням (центрифуга, мікроскоп, колориметр, рефрактометр) та приладами (стетоскоп, фонендоскоп, молоточок з плесиметром, зівники) для дослідження тварин; брати кров у тварині досліджувати фізичні і біохімічні властивості крові.

2. Програма навчальної дисципліни

Оновлений варіант ОП знаходиться на апробації та розглянутий на засіданні кафедри Протокол №14 від 05. 2020р..

Змістовний модуль 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ

Тема 1. Дослідження приймання корму і води. Апетит, жуйка і відрижка та їх зміни.

Схема та методи дослідження органів травлення. Дослідження приймання корму і води. Апетит і його зміни. Дослідження жуйки і відрижки, їх зміни. Дослідження стравоходу.

Тема 2. Дослідження передшлунків і сичуга.

Дослідження рубця та його вмісту, сітки, книжки і сичуга. Зондування передшлунків і шлунка у тварин.

Тема 3 Дослідження шлунка, шлункового соку та шлункового вмісту

Дослідження шлунка у коня, свині і собаки. Діагностичне значення дослідження шлункового вмісту і шлункового соку. Зміни вмісту у разі розширення шлунка. Дослідження кишечника у великої і дрібної рогатої худоби, коней, свиней та дрібних тварин.

Тема 4 Методи дослідження печінки у тварин

Огляд, пальпація, перкусія та їх діагностичне значення під час дослідження печінки у тварин. Дослідження функціонального стану печінки. Ферментодіагностик'а патології печінки.

Тема 5. Методи дослідження нирок і сечового міхура

Значення дослідження сечової системи. Схема дослідження. Дослідження сечовиділення та його порушення. Дослідження нирок і сечового міхура. Дослідження функціонального стану нирок.

Тема 6. Клінічне значення дослідження сечі

Значення дослідження сечі для діагностики хвороб тварин. Визначення фізичних властивостей сечі. Хімічне дослідження сечі та його клінічне значення. Мікроскопія осаду сечі.

Тема 7. Дослідження нервової системи

Значення дослідження нервової системи. Схема дослідження. Дослідження органів чуття і різних форм чутливості, рухової сфери та координації рухів.

Дослідження рефлексів.

Змістовний Модуль 2. ДІАГНОСТИКА ПОРУШЕНЬ ОБМІНУ РЕЧОВИН.

Тема 1. Діагностика порушень білкового і вуглеводно-ліпідного обміну

Особливості перебігу та діагностики хвороб, спричинених порушенням обміну білків, вуглеводів та ліпідів.

Тема 2. Діагностика порушень обміну макро- та мікроелементів

Діагностика порушень обміну кальцію, фосфору і магнію.

Загальні принципи діагностики мікроелементозів. Біогеохімічні зони. Клініко-лабораторна діагностика йодної, кобальтової і цинкової недостатності та гіпокупрозу.

Тема 3. Діагностика порушень обміну вітамінів

Обмін жиророзчинних вітамінів (А, Б, Е і К) та його порушення; діагностика порушень обміну водорозчинних вітамінів (вітаміни групи В).

Тема. 4 Рентгенодіагностика та методи її дослідження

Основи ветеринарної рентгенодіагностики. Рентгенологія та її значення в діагностиці захворювань тварин.

3 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього го	у тому числі				
		л	п	лаб	ін	с.р
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Дослідження органів травлення						
1.1 Дослідження системи травлення	20	6		10		6
1.2 Дослідження сечової системи	13	4		4		5
1.7 Дослідження нервової системи	13	4		6		5
Всього за 1 модуль	46	14		20		16
Модуль 2						
Змістовний модуль 2 Діагностика порушень обміну речовин. рентгенодіагностика						
2.1. Дослідження обміну речовин	16	-		6		10
2.2. Діагностика обміну вітамінів	16	-		4		10
2.4.Рентгенодіагностика та її методи	12	-		-		10
Всього за модуль	44	-		10		30
Разом за 2 модулі	90	14		30		46

4. Теми та план лекційних занять

№ п/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	2	3
1	<p>Тема 1.1 Дослідження приймання корму та води. Дослідження передшлунків і сичуга жуйних Дослідження шлунку моногастичних тварин</p> <p>План Апетит, приймання корму і води, та їх зміни. Розлади жування і ковтання. Відрижка і жуйка, їх розлади. Дослідження вмісту шлунка. Загальноклінічні методи дослідження печінки та біохімічні методи.</p>	6
2	<p>Тема 1.2 Дослідження нирок і сечового міхура План. Значення дослідження органів сечової системи. Основні хвороби сечової системи. Значення аналізу сечі тварин і схема дослідження. Методи одержання та дослідження сечі.</p>	4
3	<p>Тема 1.3 Дослідження нервової системи. План. Дослідження черепа і хребта, органів чуття, поверхневої і глибокої чутливості, поведінки тварин.</p>	4
	Разом	14

5. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
	Модуль 1 дослідження системи травлення та сечової системи.	
1	<p>Тема 1.1 Дослідження апетиту тварин. План Вивчити схему дослідження. Провести дослідження рота і органів ротової порожнини, глотки і стравоходу у тварин.</p>	4
2	<p>Тема 1.2 Дослідження багатокammerного шлунку жуйних План. Визначити топографічні межі органів черевної порожнини. Провести дослідження рубця, сітки, книжки та сичуга.</p>	4
3	<p>Тема 1.3 Дослідження печінки у тварин План. Провести визначення топографічних меж печінки. Вивчити основні та біохімічні методи</p>	2

	дослідження печінки.	
4	Тема 1.4 Дослідження нирок і сечового міхура План. Навчитися визначати топографічні межі органів сечової системи. Вивчення основних хвороб сечової системи. Дослідження фізичних властивостей сечі. Оцінювання функціонального стану нирок: визначення залишкового азоту, сечовини і креатиніну.	4
5	Тема 1.5 Дослідження рухової сфери. План . Дослідження рухової сфери, її розлади: парези, паралічі, зміни м'язового тону, атаксії.	6
	Всього за 1 модуль	20
Модуль 2 Діагностика порушень обміну речовин. Рентгенодіагностика		
6	Тема 2.1 Діагностика порушень білкового, вуглеводно-ліпідного обміну План. Провести діагностику хвороб пов'язаних з порушенням білкового, вуглеводно-ліпідного	6
7	Тема 2.2 Діагностика обміну вітамінів	4
	Всього за 2 модуль	10
Разом за два модулі		30

6. Самостійна робота

№№ п/п	Назва та зміст модулів та їх елементів	Кількість годин
1	2	3
1. Самостійна підготовка до занять		
1.	Система травлення. Особливості дослідження приймання корму у жуйних та моногастичних тварин. Симптоми та синдроми органів травлення. Особливості дослідження ШКТ молодняка.	6
2	Сечова система. Синдроми хвороб сечової системи Паталогія сечовиділення та сечоутворення.	5
3	Нервова система. Дослідження вегетативного відділу нервової системи. Дослідження рефлексів. Дослідження ліквору	5
4	Система обміну речовин. Особливості перебігу і діагностика метаболічних хвороб. Діагностика порушень мікро- та макро елементів.	10
5	Діагностика порушень водорозчинних та жиророзчинних вітамінів	10
6	Рентгенологічні методи дослідження. Ультразвукове дослідження.	10
	Всього	46

7. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*.

2.2. *Методи синтезу*.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний* (проблемно-інформаційний)

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

3.4. *Пояснювально-демонстративний*

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на

виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші).

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-study(метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання.

8. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
  - результати виконання та захисту лабораторних робіт;
  - експрес-контроль під час аудиторних занять;
  - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
  - результати тестування;
  - письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
  - виробничі ситуації.
4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :
  - навчально-дослідна робота;

9. Розподіл балів, які отримують студенти (іспит)

Поточне тестування та самостійна робота				С Р С	Разом за модулі та СРС	Ате-ста-ція	Підсумко-вий тест - екзамен	Су-ма
Змістовий модуль 1 0- 25 балів		Змістовий модуль 2 0-15 балів						
T1	T2	T1	T2	15	55 (40+ 15)	15	30	100
10	10	10	10					

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Скляр О.І., Шкромада О.І. Дослідження нервової системи у сільськогосподарських тварин Суми 2006 36 с.
2. Скляр О.І., Шкромада О.І. Дослідження периферичних судин у сільськогосподарських тварин Суми 2006 25 с.
3. Скляр О.І., Шкромада О.І. Загальна діагностика Суми 2005 36с.
4. Скляр О.І., Шкромада О.І. Дослідження дихальної системи тварин. Суми 2001 36 с

12. Рекомендована література

Базова

1. Левченко В.І., Влізло В.В., Кондрахін І.П. та ін. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин, Біла Церква, БДАУ, 2004, 607с.
2. Зайцев В.Н., Клиническая диагностика внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных, М. "Колос", 1981 336с.
3. Смирнов А.М., Конопелько А. Я. и др. Клиническая диагностика внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных, М. "Агропромиздат", 1988, 312с.
4. Смирнов А.М., Беляков Б.Л. и др. Практикум по диагностике внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных, М. "Агропромиздат" 1985, 309с.

Допоміжна

1. Беляков И. М., Дугин Г.Л., Кондратов В.С. и др. Практикум по клинической диагностике с рентгенологией, М, : Колос. 1992. – 286с.
2. Ленец И.А. Диагностика незаразных болезней животных с применением вычислительной техники. М. "Агропромиздат", 1989, 335с.
3. Уша Б.В., Фельдштейн М.А. Клиническое обследование животных. М. "Агропромиздат", 1986 – 303с.
4. Беляков И. М. Диагностика внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных, М. "Колос",1975, 287 с.
5. Болезни пушных зверей / Е.П.Данилов, А.И.Майоров, В.А.Чижов и др.; Под ред. У.П.Данилова. – 3-е изд. – М.: Колос, 1984. – 336 с.
6. Витамины в питании животных / А.Р. Вальдман, П.И.Сурай, И.А. Ионов и др. – Харьков: Оригинал, 1993. – 423 с.
7. Донник Н.С. Профилактика болезней птиц. – К.: Урожай, 1994. – 254 с.
8. Калашник И А Стимулирующая терапия в ветеринарии. К.: Урожай. 1990. 160 с.
9. Кондрахин И.П., Курилова Н.В. Клиническая лабораторная диагностика в ветеринарии. М.: Агропромиздат, 1985 – 346 с.
10. Липин В. А. и др. Ветеринарная рентгенология. М. "Колос", 1966, 245 с.
11. Плященко С.И., Сидоров В.Т. Стрессы у сельскохозяйственных животных. М.: Агропромиздат, 1987 – 265 с
12. Смирнов А. М., Беляков Б. Л. и др. Практикум по диагностике внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных М. "Агропромиздат", 1985 г.
13. Федоров Ю.Н., Верховский О.А. Иммунодефициты домашних животных. М.: 1996. 95 с.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://zoolife.rv.ua>
2. <https://studfiles.net>
3. <http://tvarunu.com.ua/tsikave/130/144/>
4. <http://ukranimals.ru>
5. <http://medbib.in.ua>